

пошукових завдань, застосування деяких прийомів роботи з підручником, розв'язуванні задач тощо.

В умовах інформатизації суспільства виникає питання про якість сучасної фізичної освіти, тобто який курс фізики можна вважати сучасним та одночасно елітарним? Для відповіді на поставлене питання необхідно провести різні дослідження щодо вдосконалення сучасних методів освіти з метою активувати пізнавальну діяльність школярів не лише на уроці, а й в позаурочній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Атаманчук П.С. Дидактичне забезпечення семінарських занять з курсу «Методика навчання фізики» (загальні питання): навчальний посібник. – 2-е вид., випр. і доп. / П.С. Атаманчук, О.М. Семерня. Т.П. Поведа. – Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – 384 с.
2. Иванова А.А. Активизация познавательной деятельности учащихся на уроках физики при изучении нового материала: Учеб. пособие. – М.: МГПИ, 1983.
3. Фізика проти нудьги, Компанець Н.В., Фізика в школах України № 7 (107).
4. Блудов М.И. Беседы по физике / М.И. Блудов. – К.: Рад. школа, 1989. – 207 с.

Хорькова Л.В.

учитель,

Криворізька загальноосвітня школа I-III ступенів № 114

ВИКОРИСТАННЯ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ З ІСТОРІЇ У 6 КЛАСІ

Вік учнів 6 класу можна назвати перехідним від молодшого шкільного до молодшого підліткового, це і є початком переходу від дитинства до юності. Ранній підлітковий вік – найскладніший період у розвитку дитини, у цей час спостерігаються різкі якісні зміни, які стосуються усіх сфер функціонування особистості: відбувається бурхливий фізичний і розумовий розвиток, дорослішання. У шестикласників відбуваються кількісні та якісні зміни процесу сприйняття. Кількісні зміни полягають у збільшенні швидкості процесу сприйняття та кількості сприйнятих об'єктів, розширенні обсягу їх запам'ятовування тощо. Педагогам дуже важливо враховувати у процесі навчання ці особливості учнівської психіки.

Пам'ять учнів у цей час має переважно наочно-образний характер, вони краще запам'ятовують зовнішні ознаки предметів, ніж їх логічну змістову сутність. У пам'яті учнів цього віку зв'язки між окремими частинами явища, що вивчається, є нестійкими, учні погано уявляють собі загальну структуру явища, його цілісність і взаємозв'язок компонентів. Запам'ятовування, зазвичай, носить механічний характер, заснований на особистих враженнях та повторенні. Тому процес відтворення матеріалу можна полегшити за допомогою ментальних карт, які можна складати разом з учителем в класі а також, вдома, коли будуть вже створені навички цього. Віковий період 11-12 років характеризується

переходом від механічної пам'яті до смислової, яка формується під впливом навчання і має вирішальне значення у здобутті знань. Шестикласники починають робити перші спроби, щоб запам'ятати доступний для них матеріал не дослівно, а осмислено. Ментальна карта створює необхідні умови для цього.

В учнів 6 класів переважає короткотривала увага, учень легко відволікається на будь – який подразник, активно реагує на все нове. Зосередження уваги на одному і тому ж об'єкті важко дається учням і призводить до швидкої стомлюваності. Це заважає процесу навчання. Усвідомлення учнями значущості навчального матеріалу та важливості його засвоєння – умова стійкості довільної уваги. Тому складання ментальної карти стає справою цікавою для учнів, вони усвідомлюють, що звичайний текст підручника можна перетворювати на зовсім інший інформаційний продукт, який дозволить краще засвоїти матеріал, перетворити його на образний, наочний результат праці. Крім цього, важливу роль відіграє й те, що кожен учень має можливість у відповідності до своїх здібностей та бажань оформлювати ментальну карту, використовуючи різний шрифт, малюнки, графічні символи. Ментальні карти – зручний інструмент для відображення процесу мислення і структурування інформації у візуальній формі. Карта розуму, або ментальна карта – це діаграма, на якій відображають слова, ідеї, завдання, або інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова або ідеї. Їх використовують для відображення, генерування, структурування та класифікації ідей, і в якості допоміжного засобу під час навчання на уроках історії, а також для організації, розв'язання проблем, прийняття рішень, та написання документів. Діаграма відображає зв'язки між фрагментами інформації. Завдяки відображенню цих зв'язків в радіальній, нелінійній формі, вона сприяє підходу в стилі мозкового штурму, сприяє кращому розумінню матеріалу, встановленню причинно-наслідкових зв'язків, дозволяє формувати навички обирати головне. У ментальній карті елементи розташовуються в інтуїтивному порядку, відповідно до їхньої важливості, і організуються в групи, гілки, або окремі хмарки – площини. Узагальнене графічне представлення історичного матеріалу під час отримання знань може допомагати пригадувати вже отримані знання. Існують певні кроки створення ментальних карт. Основна, центральна тема уроку розташовується посередині карти пам'яті. Вона формулюється якнайточніше, або представляється у вигляді зображення – це може бути картографічне зображення, контурна карта, яку учитель готує заздалегідь та роздає учням для розташування на ментальній карті у вигляді аплікації. Назовні відходять розгалуження до різних найголовніших підрозділів, критеріїв, ознак, від яких, в свою чергу відходять розгалуження до інших підрозділів, які представляють відповідну інформацію. В кінцевих розгалуженнях наводяться ключові слова. Під час укладання карти розуму, можна застосовувати кольори, зображення задля полегшення роботи мозку під час навчання.

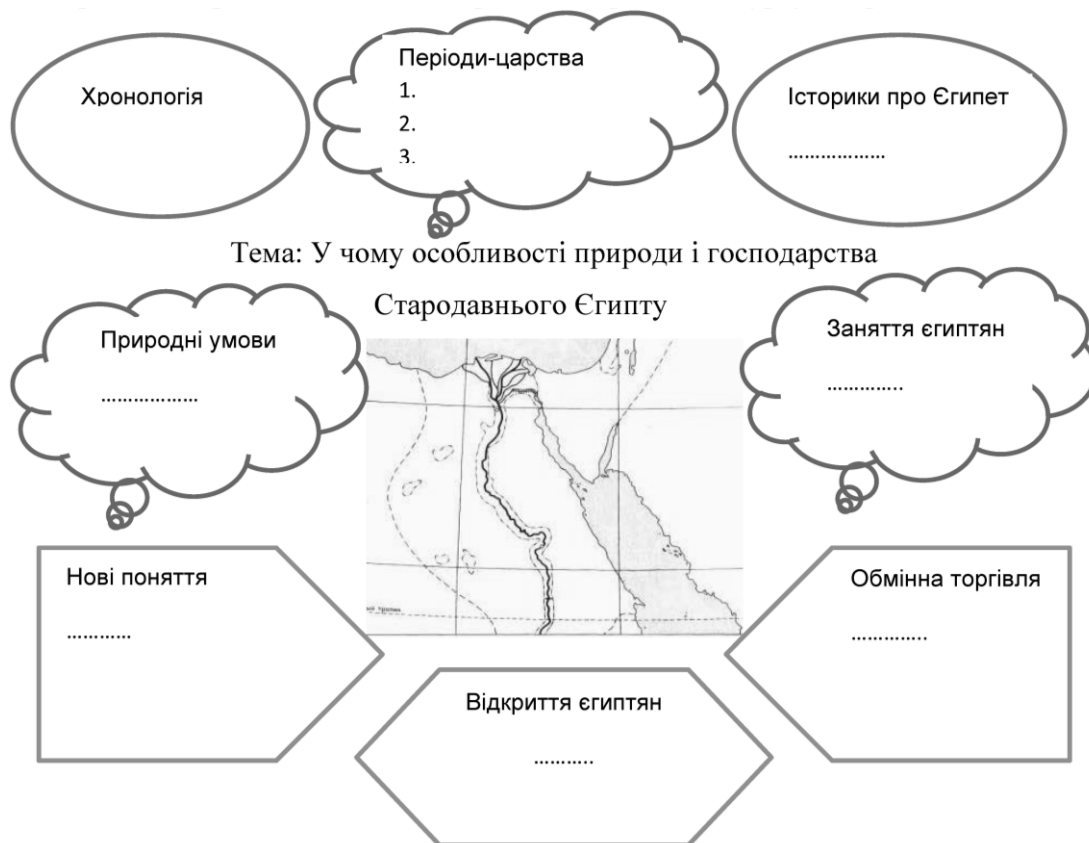
З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів пропонується самостійно складати певні частини ментальної карти, які стосуються вивченого

теоретичного матеріалу. Така практика розвиває пам'ять і увагу в учнів та потребує вивчення теоретичного матеріалу. Стійкість уваги посилюється, коли зміст діяльності викликає зацікавленість, коли в об'єктів, що вивчаються, постійно виявляються нові особливості.

Успішність дитини у навчанні та подальшому житті багато в чому залежить від стилю мислення. Тому навчальний процес має підтримувати довготривале мислення. Ментальна карта заохочує вивчення матеріалу таким чином, що пов'язуються усі блоки матеріалу, який вивчається на уроці. Також треба заохочувати учнів до роботи з підручником, систематично працювати над розвитком усної і писемної мови школярів (після складання ментальних карт учні мають коментувати свої дії, намагатись за допомогою карти розкрити сутність матеріалу теми).

Крім того, що відбуваються зміни в когнітивній сфері, у цьому віці змінюється й основна діяльність учнів. В учнів 6 класу на перше місце виходить міжособистісне спілкування з дорослими і ровесниками, суспільно корисна праця, що позитивно позначається на розвитку психіки та особистості загалом. Тому корисною є діяльність складання ментальної карти у парі або групі. Це задовольняє ту особливість шестикласників, коли пізнавальний інтерес до навчання спрямований на процес, а не на його зміст. Навчальні труднощі молодших підлітків багато в чому залежать від заохочення, похвали вчителя чи їх відсутності, емоційної сторони навчання, інтересу. Якщо вчитель не стимулює самостійність та ініціативу в учнів, а лише наставляє і контролює результати їх навчальної діяльності, то підлітки втрачають інтерес до навчання. Тому на уроках у 6 класах варто приділяти значну увагу цікавим формам вивчення матеріалу, ігровим моментам, інтерактивним методам роботи. У шестикласників увиразнюються індивідуальні особливості, пов'язані з розвитком самостійного мислення, інтелектуальної активності, творчого підходу до вирішення завдань. У цей період важливо, щоб учитель допоміг учню навчитися самостійно здобувати знання: користуватися додатковою літературою, довідниками, словниками, комп'ютером, Інтернетом.

Зразок створення ментальної карти з інтегрованого курсу історії в 6 класі:

1. На центральному зображенні учні підписують назву річки, назву материка, назву морів, Нижній та Верхній Єгипет, зеленим коліром вказують регіони землеробства.

2. Те, що зображено вище, є колективною роботою класу з учителем. Заповнення фігур відбувається переважно самостійно, учитель допомагає учням, які мають труднощі у навчанні.

Робота з ментальною картою є різновидом діяльності вчителя та учнів з питань візуалізації. Школі важливо своєчасно провести корекцію викладання відповідно до вимог сьогодення, роблячи крок вперед, тому що розумна методика забезпечує і успішність, і реалізацію програм, і дисципліну, і результативність роботи вчителя, і подальше зростання і розвиток можливостей учня. Цей аспект дуже важливий і актуальний.

Припускається, що «візуальні уявлення і методи взаємодії користуються здатністю людського ока пропускати інформацію в мозок, щоб користувачі могли побачити, вивчити і зрозуміти велику кількість інформації за один раз. Візуалізація інформації спрямована на створення підходів до передачі абстрактної інформації в інтуїтивно зрозумілі способи».

Візуалізація допомагає зробити предмет цікавим та зрозумілим для учнів, робота з ментальними картами є одним з шляхів підвищення зацікавленості учнів історією.

Список використаних джерел:

1. Авдеева Т.В. Ментальна історична карта на уроках історії // <http://festival.1september.ru/>

2. Бабіч О.В. Ефективна обробка інформації // <http://www.intuit.ru/department/expert/mindmap/class/free/3/>
3. Гавейн Шакті Созидательная визуализация // Софія, 2007. – 208 с.
4. Наст Джеймі Эффект визуализации. Как использовать скрытые возможности мозга, учиться быстрее, запоминать больше, достигать успеха в бизнесе // Ексмо, 2008. – 206 с.

Чемерис А.В.

здобувач,

Києво-Печерський ліцей № 171

РОБОТА УЧНІВ ІЗ ПИСЕМНИМИ ІСТОРИЧНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ ЯК МЕТОДИЧНА ПРОБЛЕМА

Сучасна шкільна історична освіта спрямована як на набуття учнями історичних знань, так і на формування їхніх ключових, галузевих і предметних компетентностей, що включають вміння шукати, обробляти й аналізувати інформацію, висловлювати власне ставлення до історичної й суспільної інформації, аналізувати факти й судження, аргументовано захищати власну думку тощо.

Сучасні науковці, як працюють над проблемою дослідницької діяльності учнів на уроках історії наголошують на тому, що без використання історичних джерел, і передусім писемних, ефективно навчання учнів історії неможливе. Писемні історичні джерела виступають основою історичних знань. Необхідність їх використання і методи роботи з ними були і залишаються предметом наукових розвідок учених і практичної роботи вчителів.

Методичні підходи до роботи учнів з писемними історичними джерелами розроблялися вченими різних історичних періодів. Серед сучасних українських учених і методистів відомі роботи В. Власова, Л. Задорожної, Ю. Малієнко, В. Мисана, О. Пометун, А. Приходько, Г. Фреймана та ін. У них розглянуті підходи до класифікації історичних документів та описано їх функції у навчанні історії учнів, визначені основні прийоми діяльності вчителя у роботі з писемними історичними джерелами на уроках тощо. В працях К. Баханова, В. Власова, Н. Гупана, Т. Ладиченко, В. Мисана та ін. відображені інноваційні підходи до використання писемних джерел на уроках історії. Зокрема, важливою є думка В.Власова про те, що історичне джерело як засіб навчання історії вписується в сучасну освітню парадигму. Дослідник зазначає, що історичне писемне джерело відображає реальну, а не вигадану ситуацію, що дає можливість учням проаналізувати її та сформуванати власне уявлення. Також історичне писемне джерело переконливо демонструє, наскільки та як можна спотворити інформацію (свідомо чи несвідомо) [1, 6].

У наукових розвідках Л. Задорожної, Т. Ковбасюк, І. Костюк, П. Мороза, О. Пометун, М. Роговенко та ін. розглядаються питання формулювання проблемних завдань до писемних історичних джерел, методики проведення